

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 25 (936)

Субота, 20 чэрвеня 1953 года

Цана 50 кап.

Непарушная дружба

Шырокая і неабсяжная Совецкая Радзіма. З поўначы на поўдзень, з захаду на ўсход — на тысячы кіламетраў раскінуліся яе прасторы. Тут жывуць і працуюць людзі самых розных нацыянальнасцей. На дзесятках моваў гавораць яны і ствараюць сваю сацыялістычную культуру. Але на якой-бы мове яны ні гаварылі, у якой-бы частцы Совецкага Саюза ні жылі, іх аднае паміж сабой шчырае і непарушнае пачуццё дружбы.

Дружба савецкіх народаў! Яе вясновы сад, расквітнела яна за гады савецкай улады. Расквітнела і ўмацавалася пры вясных клопатах Камуністычнай партыі, якая дама магчымаму кожнаму народу развіваць сваю культуру, нацыянальна на форме, сацыялістычна на змесце.

Прыкладаў такога шчаслівага жыцця народаў, як у Савецкім Саюзе, дзе кожная нацыянальнасць мае неабмежаваныя ўмовы для свайго эканамічнага і культурнага развіцця, гісторыя яшчэ не ведала. Таю дружба, пабудаваная на ўзаемнай давер'і і ўзаемнай дапамозе, як у нашай краіне, не было ў гісторыі. Дружба савецкіх народаў — гэта самая шчырая і моцная дружба, загартаваная і вырабаваная.

Суровым выпрабаваннем і праверкай дружбы савецкіх народаў з'явілася Вялікая Айчынная вайна. Гады цяжкага змагання з ворагам не паслабілі, а яшчэ больш умацавалі аднасьці і згуртавалі савецкіх людзей. І калі на нашай зямлі адгрымеў апошні стрэл і людзі часова акупіраваных тэрыторый прынялі аднаўляць разбураную гаспадарку, ім на дапамогу прыйшлі працоўныя ўсіх брацкіх рэспублік.

Працоўныя Беларусі ніколі не забудуць той велізарнай дапамогі, якую аказалі рэспубліцы ў гады пасляваеннага аднаўлення народнай гаспадаркі і выхавання новага пакалення. Дзякуючы ёй мы здолелі не толькі ўзняць з руін і пашаліць нашы гарады і сёлы, але і збудавалі такія новыя заводы, якіх раней Беларусі не мела.

Яркім прыкметам дружбы народаў з'яўляецца ўзвядзенне на берагах возера Дрысвяты гідрэлектрастанцыі, якую будавалі калгасы трох рэспублік — Беларусі, Літвы і Латвіі. Тут усе гаворыць аб шчырым брацкім сувязі, пачынаючы з самой назвы ГЭС — «Дружба народаў». Гэтыя сувязі раслі і ўмацоўваліся ў працэсе працы з той хваляй, калі інжынеры, якія будавалі Волга-Дон, зрабілі ўзрыў катлавана над электрастанцыяй. Гэтыя сувязі раслі і ўмацоўваліся і тады, калі ў адзін момант ішла абсталяванне, зробленае рабочымі заводаў Рыгі, Ураа і Чэхаславакіі. Прыклад дружнай працы па будаўніцтве ГЭС набыў шырокае папулярнасць. У Літве нарадзілася нават і новая пагаворка: «Трэба жыць так, як жывуць будаўнікі «Дружба народаў».

Сёння газета друкуе выступленні беларускага паэта П. Броўкі, літоўскага паэта Э. Межэлайціса і латышскай паэтэсы Э. Залітэ, у якіх расказваецца, як расла і мацнела ў працэсе работы дружба калгаснікаў трох рэспублік.

Да свята пуску ГЭС засталіся лічанымі дні. Робяцца апошнія прыгатаванні. Хутка агні «Дружбы народаў» загартацца святлом новага жыцця ў хатах беларускіх, літоўскіх і латышскіх калгаснікаў.

Моцныя ніці дружбы знаходзяць шырокае выкарыстанне і ў развіцці культурных сувязей паміж савецкімі народамі. Лепшыя здабыткі нацыянальнай літаратуры і мастацтва адразу становяцца ў нашай краіне здабыткамі ўсіх савецкіх людзей. На дзесятках моваў імятася тысячамі выдаюцца творы пісьменнікаў брацкіх рэспублік. Толькі за пасляваенны час дзесяткі лепшых беларускіх кніг выдадзены ў перакладах у Маскве, Ленінградзе, Кіеве, Вільнюсе і іншых гарадах Савецкага Саюза. У сваю чаргу ў Мінску вышлі на беларускую мову творы класікаў рускай літаратуры, лепшыя творы сучасных савецкіх пісьменнікаў розных нацыянальнасцей, сярод якіх такія важныя на сабачку культурнаму значэнню кнігі, як Анталогія рускай савецкай паэзіі і Анталогія украінскай савецкай паэзіі.

Апрача шырокай перакладчыцкай работы, усе больш разгортваецца і жывая сувязь паміж дзеячамі культуры розных рэспублік. Кожны год на летнія гастролі ў Беларусь прыязджаюць дзесяткі тэатральных і эстрадных калектываў, каб пазнаёміць нашу грамадзкасць з культурай брацкіх рэспублік. Кожны год на летнія гастролі за межы Беларусі выязджаюць нашы рэспубліканскія і абласныя тэатры і мастацкія калектывы, каб пазнаёміць народы брацкіх рэспублік дасягненні беларускай нацыянальнай культуры. Вось і цяпер, калі ў Мінску на гастроліх знаходзіцца Львоўскі дзяржаўны украінскі драматычны тэатр імя М. Занькавецкай, у Львове паказвае свае спектаклі Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР, а ў Кіеве — адбыліся вечары Дружбы брацкіх літаратур, у якіх прыняла ўдзел трынаццаць беларускіх пісьменнікаў і артыстаў.

Пашыраюцца брацкія і культурныя сувязі савецкіх народаў з краінамі, якія сталі на шлях сацыялізму. Неаднаразова нашу рэспубліку наведвалі дэлегацыі краін народнай дэмакратыі. Аб пачуццях брацкай дружбы сведчаць і выданні твораў беларускіх пісьменнікаў у Кітаі, Польшчы, Балгарыі, Германіі, Чэхаславакіі і іншых краінах.

У рэспубліцы надаюцца пачынаюцца дэлегацыі Таварыства кітайска-савецкай Дружбы, а цяпер выступае ансамбль песні і танца Народнай арміі Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі. Сустрэчы кітайскай дэлегацыі з працоўнымі Беларусі і выступленне карэйскага ансамбля перад мінчанамі выклікалі ў дэманстрацыю шчырай і непарушнай дружбы савецкіх народаў з народамі Кітая і Карэі.

Шырацца і мацнеюць сувязі паміж народамі ў нашай краіне. Такія ўжо асаблівасці савецкага дзяржаўнага ладу, што ён садзейнічае росквіту народнасцей, росквіту і ўмацаванню сапраўднай вялікай дружбы.

Няхай-жа і надалей квітнее гэта дружба — вялікая і непарушная, шчырая і дабравольная.

Напярэдадні пуску гідрэлектрастанцыі «Дружба народаў»

У адзінай сям'і

Пятрусь БРОўКА.

Год прайшоў з таго часу, калі сям'я суседзі, калгаснікі беларусы, літоўцы і латышы заклаўшы першы камень гідрэлектрастанцыі «Дружба народаў». А сёння перад намі над сінімі водамі шырокага Дрысвяцкага возера паўстаў светлы прыгожы будынак новай электрастанцыі. Жыццёвыя сасновыя слупы развіліся ў тры бакі, — у беларускі калгас імя Молатава, у літоўскі калгас імя Адама Міцкевіча і ў латышскі калгас імя Свєрлава.

Хлынуць патакі вады, запрацуюць турбіны, імянина прыжыць на правадах электрычны ток, успыхне яркае святло ў іматлікіх хатах беларусаў, літоўцаў, латышоў навокал возера, а тут, на ўзгорку ля электрастанцыі, звонка заспяваюць рускія, беларускія, літоўскія, латышскія песні хоры моладзі і закружацца пары ў вясёлых танцах.

Гэта свята перамогі чалавечай дружбы і розуму. Гэта перамога брацкай дружбы, выхаванай нацыянальнай палітыкай вялікай Камуністычнай партыі.

— Ніколі такога не магло быць, калі-б не савецкая ўлада, — гаворыў мне пры першай сустрэчы год таму назад сямідзесяцігадовы калгаснік Самуёнак з калгаса імя Молатава.

І сапраўднае, творчае жыццё прышло на берагі возера Дрысвяты ў літоўскія, латышскія і беларускія сям'і ў нашы дні. Калгасы-суседзі заўсёды дапамагаюць адзін другому. З кожным годам расце іх дабрабыт. Пастаянныя клопаты партыі і Савецкага ўрада адкрылі магчымасць калгаснікам-сябрам яшчэ больш палепшыць сваё жыццё.

З вялікім энтузіязмам узяліся за будаўню калгаснікі ў мінулым годзе. Яны надаюць вялікае значэнне справе брацкай дружбы.

— Ужо сама назва ГЭС «Дружба народаў» гаворыць аб тым, што мы стамі ў адзіным сталымм страі савецкіх людзей, якія будуць камунізм, — замяў старшыня калгаса імя Свєрлава Грыўскага раёна Латвійскай ССР І. Гайсіс у пачатку будаўніцтва.

Калгаснікі глыбока адчулі велізарныя клопаты аб сабе партыі і Савецкага ўрада. Яны ведаюць, наколькі аблегчыцца іх праца дзякуючы электрастанцыі, якая створана пры дапамозе роднай дзяржавы.

— Толькі ў нашым калгасе імя Молатава, — гаворыць Рыгор Савічаў, — мы ўстанавілі спачатку 12, а пасля 25 матораў. Усе механізмы — прыгатаваныя кармоў, плаценне жывёлы, распылоўку дошак, нават стрыжку авечак.

Першая старонка.

Перадавы. — Непарушная дружба.
П. Броўка. — У адзінай сям'і.
Э. Межэлайціс. — Вялікі прыклад.
Э. Залітэ. — Агні шчасця.

Другая старонка.

В. Бурноскаў. — М. Горкі пра тыповое ў літаратуры.
А. Зархі, В. Цырон. — Дарагія госці.
М. Міхайлаў. — Вобразы глыбокай думкі.

Трэцяя старонка.

Ул. Алоўнікаў. — Аб музычных кадрах.
Я. Цікоці. — Творчыя задачы беларускіх кампазітараў.
П. Герасімовіч. — Мастак знайшоў тэму.

Чацвёртая старонка.

Сесія Сусветнага Савета Міру.
А. Атрошчанка. — Паэтычны спектакль.
Е. Ракава. — Н. А. Рымскі-Корсакаў.

Будынак гідрэлектрастанцыі.

Фота Ул. Кіраса.

Вялікі прыклад

Эдуард МЕЖЭЛАЙЦІС

Ёсць надзеі, якія ў жыцці народа пакідаюць свае прыкметныя сляды. Я думаю, што такой надзеі ў жыцці нашага народа было будаўніцтва ГЭС «Дружба народаў» на Дрысвяцкім возеры. Толькі паспелі з'явіцца першыя звесткі ў друку аб гэтым выдатным народным пачынанні, як у нашай рэспубліцы не было зутка, дзе-б аб гэтым не ведалі, ды не толькі што ведалі, а шырока гаварылі. Калі пачалася будаўня ГЭС «Дружба народаў», уся наша рэспубліка з глыбокім пачуццём хвалявання сачыла за ходам работ, многія тысячы літоўцаў думкамі-былі разам з будаўнікамі ГЭС. Пасля таго, як я пачаў у Дрысвятах, а потым у сваім выступленні на радыё абвясціў, што буду існаць аб гэтым цудоўным будаўніцтве кнігу, амаль на ўсіх літаратурных вечарах задавалі адно і тое-ж пытанне:

— Гавораць, вы пішаце пазму пра будаўню ГЭС «Дружба народаў». Пачытайце што-небудзь з пазмы або раскажыце пра будаўніцтва...

Пазмы ў той час яшчэ не было, прыходзілася расказваць пра тое, што бачыў на будаўніцтве.

Будаўніцтва ГЭС «Дружба народаў» прыцягнула ўвагу ўсёй рэспублікі.

Гэтай будаўняй зацікавілася наша творчая інтэлігенцыя. Скульптар Н. Петруліс вывяджаў на будаўню, каб зрабіць скульптурную групу. Графік І. Кузіміціс выка-

наў рад графічных работ, прысвечаных будаўніцтву. Будаўня прыцягнула ўвагу многіх маладых мастакоў. Кампазітары пішуць на гэтую тэму песні, плануецца больш буйныя творы — оперы або балет. Не стануць у бакі і нашы пісьменнікі.

Будаўніцтва гэтай ГЭС — хваляючы прыклад глыбокага пачуцця дружбы народаў нашай цудоўнай савецкай краіны. Гэта глыбока навукавы прыклад. У нас, у Літве, з'явілася новая пагаворка: — Трэба жыць так, як жывуць будаўнікі «Дружбы народаў».

Збіраючы матэрыял для будучай кнігі, я некаторы час жыў сярод будаўнікоў станцыі. Яна вырасталая на маіх вачах. І вось, калі запальваюцца лямпачкі ў суседніх беларускіх, літоўскіх і латышскіх калгасах, у мяне на стала амаль у законаным выглядзе лажыць новая кніга. Гэта пазма пра жыццё нашых брацкіх народаў, пра будаўніцтва Дрысвяцкай ГЭС.

Прыслак кожны і шама Вядуць ад брата к брату: Так блізка хата латыша І беларуса хата.

Азёрнай хвалі шум чуцьці У хатах між лясамі. Тут па-суседску з даўніх дзён Жылі дзяды з бацькамі.

Ды быў далёк ад дома дом, Іх разлучала гора. Няго, як быццам рубяжом, Не возера, а мора.

Нам не давалі колькі год Жандары парадніца, Ды усё-ж навек скрышы народ Праклятую граніцу...

... А год назад з усіх дарог, Як на парад у свята, Юнак і дзед — усё, хто мог, — Спяшаліся ў Дрысвяты.

Паток мамы, людзей, падвод Імчаўся, цёк шумліва. У сэрцы мару нёс народ Часіна шчаслівай.

Азورىць мора У цішы Святлом лясныя далі. Брат брата шчыра ад душы У Дрысвятах цапалаві.

І, сеўшы за адным сталом, Сталом арцельнай згоды, Сказалі: — ГЭС мы назавём «Дружбаю народаў».

Заліса думі. І адна У нас цяпер дарога. І песня вольная чутна Ля кожнага парога.

Шуміць дарога, як рака... Адно сілай заліты, Кладзе латышская рука, Кладзе літоўская рука І беларуская рука На будаўніцтве пліты.

А колькі ў белых карусах Бетона, моцнай сталі! Аб трох братах-багатырах Пачулі ў дальняй далі.

Іх казачныя азёрныя зоры — Ся казачная сіла. На ясны вышэйшы прастор, Масква нас парадніла.

(Пераклаў А. ВЯЛЮГІН).

г. Вільнюс.

Агні шчасця

Эліна ЗАЛІТЭ.

Збіраючы матэрыялы для свайго музычнай камедыі «Агні дружбы», я некалькі разоў наведвала будаўню ГЭС «Дружба народаў». Апошні раз і там была ў сяродзіне мая.

Які малаўнічы ўзгоркавы пейзаж на стыку Латвійскай, Беларускай і Літоўскай рэспублік! Маладая зеляніна безастовых барос, свесай травы і азійскіх чаруецца за акасамі яравым. У нізінах сінеюць шматлікія азёры. Бусел, што вярнуўся ў сваё леташняе гняздо, са здзіўленнем глядзіць на кроквы вялікага калгаснага хараўніка, якога мінулай вясной тут яшчэ не было. Калі-б гэты пярнаты гоцьць мог лічыць, ён убачыў-бы, што за год значна павялічыўся калгасны статак, што на многа больш стала вулзляў на пасецы. А самае дзіўнае — гэта свежыя, яшчэ пахучыя смалой слупы электраперадачы, якія ідуць у Літву, Беларусь і Латвію.

Будынак станцыі гатовы. Закончаны ўнутраныя тынковачыя работы. Устаноўлены дзве турбіны, магутнасцю ў 320 кілават. Яны зроблены рукамі рускіх рабочых на адным з уральскіх заводаў. Турбіны будуць прапуськаць у год 134 мільёны кубаметраў вады, выпрацоўваючы больш 1700 кілават электраэнергіі.

Рабочыя Рыгі прыслалі паіты для падлогі. А вось рэгулятары з маркай чэхаславацкага завода. Значыць, у гэтай будаўніцтве не толькі народы Савецкага Саюза, але і працоўныя краін народнай дэмакратыі.

Я спытала ў начальніка будаўні інжынера-беларуса Скарабятата, ці ўсё ішло гладка на гэтай будаўні, дзе працуюць прадстаўнікі некалькіх народаў. Таварыш Скарабятата коратка адказаў:

— Усёкае было, але непрыемнасцей з-за нацыянальнай розні не было.

Старшыня міжкалгаснага савета таварыш Іваноў, чалавек з прыемным тварам і дабрадушным гумарам у разумных вачах, дапаўняе словы начальніка:

таванне кармоў, плаценне жывёлы, распылоўку дошак, нават стрыжку авечак.

Станцыя гатова да дружнай, самаадданай працы. Мне давядося назіраць, як натхніена працавалі яны.

Вось я ўяўляю іх і сёння, як яны стануць у адзінай, дружнай сям'і, задаволеныя пазамі свайго працы: начальнік будаўніцтва беларус Леанід Скарабятата і старшыня калгаса імя Адама Міцкевіча Дамітр Іваноў, шофер літовец Вацлаў Мардасас і латышскі калгаснік Леанард Дадзіліс, які добра авалоўваў прафэсій бетоншчыка. А вось сярод іх Ліда Прымакова, дэвітанп-цагпадовава жомсамолка з беларускага калгаса імя Молатава. Хай сабе яна падсобная рабочая, але заўсёды выконвала норму на 120—130 працэнтаў.

Многія тут-жа авалоўвалі тэхніку. Сярод іх Іван Ткачук. Вадыкі яго — рабочыя ў горадзе Бельды Кішыньскай вобласці. Пасля дэмабілізацыі ён застаўся працаваць у гэтых месцах. Ён ушамінае першыя дні свайго работы:

— Спачатку балюся. Кран убачыў тут упершыню. А цяпер так палюбіў гэтую справу, што і не ведаю, як адзыхаць.

Пра ўсё не скажам у невялікім слове. Яна адно, што будаўніцтва гідрэлектрастанцыі «Дружба народаў» выхавала многа новых людзей і яшчэ шчыльней згуртавала іх вялікай ідэяй брацкай дружбы.

Пераўтварыўся гэты некалі глухі куток зямлі і стаў цяпер вядомы на ўвесь Савецкі Саюз. На будаўню ў прыязджаў некалькі разоў. Тама дружба глыбока ўскладала мяне, і я пішу аб гэтым апоўвесьць. З кожным новым прыездом я вырасталі на рабоце людзі. Раслі ўраджай калгасных гаспадарак. Сярод былой сельскай таухамані расправіла магчымыя плечы прыгажуня-электрастанцыя.

І вось я ўяўляю сёння яе гатовай, радасныя твары будаўнікоў вакол, яркае святло ў хатах, шум матораў на калгасных гаспадарках. Бачу на гары побач з электрастанцыяй вялікі Дом агракультуры трох брацкіх калгасаў, дзе гэтай вясенню ўжо будуць выстаўлены экспанаты іх высокіх ураджаў. Дом агракультуры ўступіць у строй пасля электрастанцыі, але адно непарушна звязана з другім. Шчырыя пачуццямі звязаны паміж сабой людзі, якія ствараюць новае, шчаслівае жыццё.

І ўсім нам вельмі радасна, што ўсе мы ў адзінай, непераможнай сям'і. Хай мацнее наша дружба!

КАРЭЙСКІ АНСАМБЛЬ ПЕСНІ І ТАНЦА У МІНСКУ

18 чэрвеня ў Мінск прыехаў ансамбль песні і танца Народнай арміі Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі.

Сустрэкаць даратгіх гасцей прыйшлі іматлікія прадстаўнікі працоўных Мінска, работнікі мастацтва і літаратуры.

Набіжалецца шлод. Першымі да вагона падбігаюць шпёнеры. Ухвалявана прымаюць удзельнікі ансамбля з даічных рук прыгожыя букеты вяткаў. Ад імя працоўных Мінска гасцей гораха вітае намеснік Міністра культуры БССР П. В. Лютаровіч.

Прадстаўнікі ансамбля ад імя ўсёго калектыва выказаў глыбокую ўдзячнасць працоўным сталіцы Савецкай Беларусі за цяплую сустрэчу. Сваю прамову ён закончыў адрываіцай у частку міру і дружбы паміж народамі. Аркестр БВА выканаў дзяржаўныя гімны КНР і Савецкага Саюза.

Учора днём адбылася творчая сустрэча ўдзельнікаў ансамбля з прадстаўнікамі работнікаў мастацтва сталіцы.

Вечарам Карэйскі ансамбль песні і танца даў першы канцэрт для працоўных Мінска.

На здымку: карэйскія артысты на мінскім вакзале.

Дарагія госці

Гэта была незабытая сустрэча.

Госці з далёкага Кітая ехалі ў калгас «Рассвет». Машыны ічаліся па дарозе, пааблака якой зялёным страхатым дываном раскінуліся шырокія калгасныя палі. Летні пялы дождж, які ішоў з раніцы, нечакана спыніўся, і з разрываў хмар выглянула сонца, асветлішы на далёгладзе далёкія калгасныя пабудовы, высокі комін электрастанцыі. Госці з цікаўнасцю глядзелі на зямлю, пераўтвораўшую працавітымі рукамі беларускіх калгаснікаў.

Вестка аб прыездзе гасцей далёка апырэдзіла машыны. Людзі, што сустракаліся на дарозе, наустухі, якія ішлі за калгаснымі статкамі, і дзеці махалі гасцям рукамі, віталі іх радаснымі вопілкамі. Кітайскія делегаты з хваляваннем адказвалі незнамым, але шчырым сябрам...

Рассветаўцы, ад малага да вялікага, вышлі сустракаць жадааных гасцей.

Далёка ад калгаса «Рассвет» да кітайскай зямлі, ды для дружбы няма адлегласці...

— Добры дзень, дарагія сябры!

Паводле народнага беларускага звычая, пасланцоў вялікага Кітая гасцінца сустракалі з хлебам-салю дажымі калгаснікамі.

— Мы рады вітаць па беларускай зямлі дарогіх кітайскіх таварышаў, — звярнуўся з прамовай да гасцей старшыня калгаса Герой Савецкага Саюза Кірыя Пракопавіч Арлоўскі. — Мае землякі з цікаўнасцю сочаць за поспехамі Народнага Кітая, ганарача дружбаю, якая з кожным днём мацнее паміж народамі Савецкага Саюза і Кітая. Няма такой сілы на зямлі, якая магла-б паруніць гэтую вялікую дружбу.

Глава кітайскай делегатыі Лі Фу-жэнь перадаў гарачае прывітанне рассветаўцам.

— Мы прыехалі да вас вучыцца, — сказаў ён. — Мы хочам, каб і на старажытнай кітайскай зямлі ўзніклі такіх-ж цудоўных ўсходніх, якіх мы ўбачылі ў вас.

Пад агульнікі воклічы і ашладзенымі дзеці паднеслі гасцям букеты кветак.

Кірыя Пракопавіч запрасіў делегатаў у праўленне калгаса. Тут госці пачулі слаўную гісторыю калгаса «Рассвет». Яны паспешліва запісалі ўсе, стараючыся не прапусціць ніводнага прыкладу, ніводнай лічбы.

Кожны факт, кожны прыклад, кожная лічба адзілі гасцей, бо ў лічбах і прыкладах таілася велізарная сіла калектыва людзей, верных сваёй Радзіме, сіврае камунізма. І сапраўды, нельга

Тэкст і фота нашых спецыяльных карэспандэнтаў А. Зархі і В. Цытрона

Паводле народнага звычая гасцей сустралі з хлебам-салю...

было не адзіліца пладам упорнай любібоўнай працы рассветаўцаў.

З радасцю сапраўдных сяброў аглядалі делегаты багатую калгасную гаспадарку... З пачуццём вялікага гонару паказвалі гасцінныя гаспадары зарубажным сябрам усё, што створана іх рукамі з дапамогай

тэчным сталом у калгасным Доме культуры. Многа было тостаў, многа было сказана гарачых, сардэчных слоў. Брыгадзіры, дзяркі, аграномы падымалі тост за вялікі кітайскі народ, за яго перамогі, за яго росквіт. Госці з далёкага Кітая абавшчалі здравіцу ў чэсць савецкіх людзей, верных абаронцаў міру і дэмакратыі ва ўсім свеце.

Дзяўчаты спявалі народныя беларускія песні, якія чарваліся з незнабымі, але блізкімі сэрцу кітайскімі мелодыямі. А пасля спявалі разам песні, якія знаюць усе, хто хоча міру і шчасця на зямлі.

На прасторнай калгаснай плошчы ваграў гармонік... Дзяўчаты танцавалі са сваімі новымі сябрамі... Чуден быў смех, высёлая размова. Прадаўжалася сяброўская гутарка. Акружаныя калгаснікамі, госці расказвалі аб сваім жыцці, аб сваіх справах. Пытаннем не было канца. Перакладчыкі ледзь спраўляліся са сваімі абавязкамі. Але людзі часам абыходзіліся і без перакладчыкаў, — сапраўдныя сябры заўсёды зразумеюць адін другога.

...Рассветаўцы запрашалі гасцей да сябе ў хаты, частавалі іх ад усёго сэрца.

А пасля ўсе пайшлі ў кіназалу. Пагасла святло, і на экране з'явіліся кадры, якія расказалі аб першых паспяваенных гадах, калі рассветаўцы вярнуліся да сябе ў разбуранае сіло. І яшчэ большым лудам аддалася гасцям усё, што яны ўбачылі сёння, усё тое, што створана працавітымі рукамі калгаснікаў.

Цёпла праводзілі рассветаўцы сваіх дарагіх гасцей.

— Шчаслівага шляху, сябры!

І зноў адбылі добрыя пажаданні. Ніколі не забудзь гэтыя хвіліны развітання. Расставаліся сябры, якіх гісторыя навекі з'яднала ў вялікай і непарушнай дружбе.

Калгас «Рассвет» Бабруйскай вобласці.

З радасцю сапраўдных сяброў аглядалі делегаты багатую калгасную гаспадарку...

Кітайская гасця пасабралава з дзецьмі калгаснікаў...

на месцы, дзе пасля вайны толькі пошл... Догта хадзілі кітайскія госці, аглядаючы ўзорны жывёлагадоўчы гарадок, яго фермы, абсталяваныя на апоніямую слову сельскагаспадарчай навуці, знаёмчыся з дасягненнямі майстроў высокіх ураджаў, жывёлаводаў, садаводаў, тароднікаў.

Радаснай была сустрэча хлебарабаў з гасцямі за свя-

Помнік героям-партизанам

У Гута-Міхаліскім лесе (Брэсцкая вобласць) на месцы баявых дзеянняў партызанскай брыгады імя Панамарэнікі адкрыты помнік героям-партизанам.

На памесце вышыняю ў 7 метраў — п'яшчэравы двухфігурны скульптура ўзброеных партизан. Аўтары помніка — скульптары І. Сурскі і А. Сурскі.

Былыя партизаны выступілі з успамінамі аб гераічных справах брыгады імя Панамарэнікі. У заключэнне мітынга калектыв мастацкай самадзейнасці Івацэвіцкага раённага Дома культуры выканалі песні, музыка і тэкст якіх напісаны партизанамі брыгады.

В. ВОЛКАУ.

Брэст.

Сустрэча з рабочымі трактарнага заводу

У зялёны тэатр парка культуры імя М. Горкага ў выхадны дзень сабраліся рабочыя трактарнага заводу. Тут яны сустрэліся з актарамі Львоўскага тэатра імя М. Занькевіча.

Галоўны рэжысёр тэатра заслужаны артыст УССР Б. Цяно расказаў аб творчым шляху тэатра.

Пасля ўступнага слова адбыўся канцэрт, у якім прынялі ўдзел заслужаныя артысты УССР Д. Казачкоўскі і А. Давіданка, артысты А. Басянка, М. Ершова, К. Губенка, В. Староста і другія.

Быў паказаны ўрывак з п'есы Я. Галана «Пад залатым арлом», прачытана апалянданне А. Вішні «Зенітка», выкананыя песні савецкіх кампазітараў і украінскіх народных песні «Узяў-бы я бандуру», «Ганзя» і другія.

Канцэрт савецкай скрипичнай музыкі

Многія творы савецкіх кампазітараў для скрыпкі сталі папулярнымі не толькі ў Савецкім Саюзе, але і далёка за яго межамі. Заслужанай любоўю карыстаюцца канцэрты для скрыпкі з аркестрам А. Хачатуряна, Д. Кабалеўскага, Б. Дварыонаса і многія другія.

Беларуская кансерваторыя сумесна з філармоніяй арганізавалі скрипичныя канцэрты савецкіх кампазітараў. Выканаўцы — выкладчыкі струннага кафедр Н. Браценікаў, Б. Афанасьеў, М. Гольдштэйна і сімфанічны аркестр філармоніі. Дырыжор — прафесар А. Бяссмертны.

У першым аддзяленні з канцэртам Д. Кабалеўскага, які трывала ўвайшоў у вучэбны праграму кансерваторыі, выступіў Н. Браценікаў.

З цікавай і эмацыйнай музыкай канцэрта В. Пескіна — М. Гольдштэйна пазнаёмі слухачоў лаурэат Усеазападнага конкурса скрыпачоў М. Гольдштэйна.

У другім аддзяленні скрыпач Б. Афанасьеў з удзелам і ў добрым тэмпе выканаў бліскучы па тэхніцы канцэрт А. Хачатуряна.

Па-майстэрску правёў акампанемента ўсіх трох канцэртаў дырыжор А. Бяссмертны.

Вельмі пажадана, каб падобныя канцэрты-паказы з творцаў савецкіх кампазітараў былі арганізаваны і на другіх кафедрах, у першую чаргу на вакальнай і фартэп'янавай.

Д. ЖУРАУЛЕУ.

АКТОРЫ І РОЛІ

Вобразы глыбокай думкі

Артыстка Т. Аляксеева добра вядома нашаму глядачу майстэрскім увасабленнем сцэнічных вобразаў у сучасным і класічным рэпертуары. Зольнасці артысткі праявіліся і ў спектаклях па п'есах А. М. Горкага «Ягор Бульчоў» і «Апошнія».

Адна з асноўных рыс характару горкаўскіх вобразаў, над якімі працавала Аляксеева, заключаецца ў пошуках праўды.

У ролі Шуркі («Ягор Бульчоў») у тэатры імя ЛКСМБ Аляксеева перадае незадаволенасць гераіні крывадушшам фальшывых і нахабных людзей, у акружэнні якіх і яна знаходзіцца. Яе гераінізм — гэта індывідуалізм — сваясаблівая форма праяўлення непраўды і да існуючага ладу жыцця, форма прагнутага супраць агіднай буржуазнай рэчаіснасці.

Шурка, як і Бульчоў, не верыць хітрым і злым людзям, з якімі кожны дзень сустракаецца. Гэтыя людзі, звярнаныя мараль якіх — «чалавек чалавеку воўк», выкажваюць у дзяўчыны азбодзі, і ў яе сэрцы загарэцца да іх полымі нявыясці.

Шурка ў процілегласці Наталі з дома Жалезновых-Хралявых («Васа Жалезнова») не гіне ў віры капіталізма. Артыстка нясе ў вобразе глыбокую думку аб рэвалюцыі, якая алавоўца сэрца і розум дзяўчыны.

«Вось калі патчнецца рэвалюцыя, — гаворыць Шурка Антаніне, — я разгарнуся! Убачыш».

Гэтая думка з'яўляецца «скрашонай дзей» ролі. Артыстка ясна даводзіць, што будучыя Шуркі — з тымі людзьмі, якія клопацца аб народным шчасці.

Праўда, не ўсё ўдалося Аляксеевай у здзяйсненні яе цікавай і эмацыйнай задумкі таму, што рэжысёр і выканаўца ролі Бульчоўна тлумачыць паводзіны цэнтральнага вобраза біялагічнымі матывамі. Пакуты невылучна хворага Бульчоўна прыгушлі ў сцэнічным вобразе яго грамадскую тэму. Занадта мітусіліся і істэрычны, Бульчоў пэўным чынам абяккрыў Шурку Аляксеевай, змяняючы ёй раскрыццё да канца магутнюю сілу горкаўскага вобраза.

Роль Веры («Апошнія») ў тэатры імя Янкі Купалы таленавітай артысткі давадзіла іграць ужо ў спектаклі, які атрымаў выдатную ацэнку на дэкада Беларускага мастацтва ў Маскве (1940 год).

Творча пераймаючы сцэнічную культуру майстроў тэатра імя Янкі Купалы, артыстка, аднак, не стала каліраваць выдатны вобраз, створаны да яе І. Ждановіч, а шукала свае шляхі. І хоць работа Т. Аляксеевай над вобразам яшчэ прадаўжаецца, яна ўжо пмат чаго дасягнула ва ўласнай трактоўцы ролі.

У «Апошніх» дадзена карціна разлажэння рускага дваранства пасля рэвалюцыі 1905 года. Вуснамі Любові А. М. Горкі характарызуе гераюў драмы: «Мы ля-

жым на дарозе людзей, як аломкі вейкага старога, цяжкага будынка, магчыма — турмы... Мы валаемся ў пылу бурбуроння і змяінаем людзям іспі...». Сарод гэтых людзей 16-гадовая Вера Каламіцкая займае сваясаблівую месца.

Выхаваная ў сям'і памешчыка Івана Каламіцкага, які потым стаў паліцмейстрам, дзяўчына не межа сапраўднага ўздулення аб жыцці. Яе погляды на людзей і іх узаемаадносіны ў грамадстве сфармаваліся з аднаго боку, відаць, пад уплывам буржуазнай літаратуры з яе хвалявітым культурным гераічнасці асобы, з другога — на глебе тых гнілых адносін паміж людзьмі, якія Вера з маленства бачыла ў сям'і.

Вера-падлетак палкам захоплены «казкамі дзіўнымі» і не хоча знаць суровай праўды. Яе адзінка годнасці чалавека мае сваім вытокам не рэальнасць, а абстрактны ідэал, выхаваны на глебе гнілай маралі.

У працэсе развіцця сцэнічнага вобраза Т. Аляксеева тактоўна паказвае, як Вера пачынае набываць сталасць, крытычна адносіны да людзей. Ад эмацыянальнага ўспрыняцця жыцця яна паступова пераходзіць да яго асэнсавання. Жорсткія сутыкненні з рэчаіснасцю — крыніца таго, што дзяўчына ўрэшце ўсведамляе горкую праўду аб людзях.

Мары Веры-Аляксеевай аб рамантычным гераі растануты з такой-жа жорсткасцю, як і мары Надзежды Манахавай («Варвары»).

Страту ідэала, які ўвесь час акрыляў дзяўчыну і абуджаў ў ёй надзею на магчымае шчасці, Аляксеева паказвае як глыбокую трагедыю юнага сэрца, лепшыя пачуцці якога спажараны.

Заклучную сцэну Веры ў спектаклі часта трактавалі, як накармінасць дзяўчыны няўможнаму лёсу. Т. Аляксеева дае іншае вытлумачэнне ролі. Праўда, у запітанні Веры да маці адчуваецца глыбокая затоены смутак, але разам з тым артыстка сцвярджае не прымырэнне з рэчаіснасцю, а пратэст супраць яе, супраць тых людзей, якія нявечнае маладое жыццё ў імя сваёй выгады.

Пераканальна перададзена артысткай думка аб тым, што жыццё дашчэпту разбурыла найўняўна ўздуленні Веры, яе мары аб магчымасці шчасця для чалавека ў грамадстве, якое грунтуецца на прадажнай капіталістычнай маралі.

Горкаўскія вобразы патрабуюць глыбокай псіхалагічнай трактоўкі, дасканалага ўвасаблення ідэй вялікага драматурга. Заслуга Т. Аляксеевай у тым, што яна па-сапраўднаму зразумела змест п'ес А. М. Горкага і адолела стварыць у іх яркія сцэнічныя вобразы.

М. МІХАЙЛАУ.

М. Горкі пра тыповыя ў літаратуры

В. БУРНОСАУ.

Перад савецкай літаратурай стаіць адназначная задача павышэння мастацкай якасці твораў, глыбокага адлюстравання рэчаіснасці на аснове праўдывага раскрыцця жыццёвых з'яў.

XIX в'езд Камуністычнай партыі вызначыў баявую праграму развіцця і новага ўздыму нашай літаратуры. Самым важным і новым у гэтай праграме з'яўляецца паставіна да праблем тыповасці. Партыя паказала, што ў разуменне тыповасці ўваходзіць не тое, што найбольш часта сустракаецца, а тое, што з найбольшай паўнатой і завостранасцю выражае сутнасць дадзенай сацыяльнай сілы. «У марксісцка-ленінскім разуменні, — гаворыць тав. Г. М. Маленкоў, — тыповасць ні ў якім разе не азначае нешта стацтысчнае сярэдняе. Тыповасць адпавядае сутнасці дадзенай сацыяльна-істэрычнай з'явы, а не проста з'яўляецца найбольш распаўсюджаным, часта паўтаральным, звычайным. Сваёмае пераўвечненне, завостранае вобраза не выключнае тыповасці, а паўней раскрывае і падкрэслівае яе. Тыповасць ёсць асноўная сфера праяўлення партыйнасці ў рэалістычным мастацтве. Праблема тыповасці ёсць заўсёды праблема палітычная».

Яснае марксісцкае вызначэнне праблемы тыповасці з'яўляецца пярэчым на аснове ўліку велізарнага вопыту рускай і сусветнай класічнай літаратуры.

У глыбокім асэнсаванні праблемы тыповасці вялікую дапамогу нашым пісьменнікам аказаў вывучэнне творчага метада і ўказанніў аб тыповым Аляксея Максімавіча Горкага. Яго творчасць — гэта невычарпальная скарбніца і выдатны літаратурны ўніверсітэт для ўсіх савецкіх пісьменнікаў, асабліва для маладых. Яго творчасць — узор спалучэння глыбокай ідэінасці і мастацкай формы, праяўлення партыйнасці, стварэння яркіх тыпаў, вобразаў.

Увасабляючы вышэйшыя прынцыпы мастацкай творчасці — метады сацыялістычнага рэалізму, верны прайдзе жыцця, Горкі праз усю сістэму сваіх вобразаў адлюстравалі тыповыя з'явы рэчаіснасці Расіі канца XIX і пачатку XX стагоддзя, ломкі старога, капіталістычнага ладу і будучыню новага, сацыялістычнага жыцця, паказаў класавы падзел людзей, непрымірымасць інтарэсаў эксплуататарыў і працоўных. Таму, з аднаго боку, у творах Горкага выступае галерэя носьбітаў цывільнай эксплуатацыйскай маралі, хітрых, базілісцкіх дракежнікаў, а з другога — іх супрацьстаяць прадстаўнікі простых людзей, барацьбы за пераўтварэнне жыцця на аснове сапраўднай рэфармацыі і свабоды. У вобразах Ігната Гардзева, Ананія Шчурава, Якава Маякіна, Артанавых вялікі пісьменнік паказаў тыповыя рысы прадстаўнікоў рускага капіталізма. Самгін — гэта ўвасабленне тыпа здарнага, ронгата, белагарбейца. Паст Сямідзянін — яркі прадстаўнік декадэнцкай літаратуры.

Шматлікай галерэі тыпаў і вобразаў эксплуатацыйскага класа Горкі супрацьпаставіў тыповыя вобразы прадстаўнікоў працоўных, носьбітаў лепшых нацыянальных рыс рускага народа. Такія носьбітамі слаўных рэвалюцыйных традыцый рускага рабочага класа з'яўляюцца Ніа з п'есы «Мішчане», Павел Власаў — з рамана «Маці», Кутузаў — з апаві «Жыццё Калма Самгіна».

Акрамя вывучэння мастацкай творчасці пісьменніка, вялікае значэнне ў асэнсаванні праблемы тыповасці мае крытычная дзейнасць Горкага, яго непасрэдыя ацэнкі твораў, яго выказванні аб тыповым. Вялікую ролю Горкага ў па-

вышэнні майстэрства нашай літаратуры падкрэсліў А. А. Жданав у сваёй прамове на I Усеазападнага в'езде савецкіх пісьменнікаў у 1934 годзе. «Нам патрабна, — гаворыў А. А. Жданав, — высокая майстэрства мастацкіх твораў, і ў гэтых адносінах неадзіназначна дапамога Аляксея Максімавіча Горкага, а яго ён аказавае партыі і пролетарыяту ў барацьбе за якасць літаратуры, за культурную мову».

Аляксей Максімавіч вызначае тып як з'яву эпохі. Пры вызначэнні тыповасці пісьменнік заўсёды зыходзіць з праяўлення яе як сферы партыйнасці, класовай барацьбы.

Горкі падкрэслівае тыповасць вобразаў сусветнай класічнай літаратуры і народнай творчасці. Як прыклад увасаблення характэрных рыс той ці іншай грамадскай групы, канкрэтызацыі, абгульчэння гэтых рыс у адной асобе пісьменнік называе вобразы сусветнай літаратуры — Уленштыгеля, Кала Бруніна, Тартарэна.

Пісьменнік стварае тып з заўважаных найбольш характэрных рыс многіх прадстаўнікоў і носьбітаў той сацыяльнай групы, акую будзе прадстаўляць вобраз. У артыкулах, выступленнях, гутарках Горкага ёсць многа ўказанняў, дзе ён спасылаецца на вопыт класічнай літаратуры і свой уласны творчы вопыт. Каб стварыць тып Фамы Гардзева, Горкі павінен быў бачыць не адзін дзесятка купецкіх сыноў, не задаволеных жыццём і працай сваіх бацькоў.

Вельмі характэрным і павучальным у стварэнні тыпаў з'яўляецца праца Максіма Горкага над вобразам Паўла Власава і яго маці Ніаўны. Рысы для стварэння гэтых тыпаў Горкі браў непасрэдна з жыцця, з рэвалюцыйнай дзейнасці перадавых рабочых Расіі. Падкрэсліваючы тыповасць характараў сваіх гераюў у п'есме да Чаромцовай, Горкі гаворыць так: «Калі

пісьменнік піша кнігу, ён адлюстроўвае ў ёй не партрэт таго ці іншага айнамага яму чалавека, а стараецца адлюстравць у адным чалавеку многіх падобных да гэтага аднаго чалавека».

Вялікую ўвагу на адбор тыповых з'яў пры стварэнні вобразаў звяртае Горкі ў сваім артыкуле «Аб тым, як я вучыўся пісаць». Апісанне аднаго знаёмага аўтару прадстаўніка той ці іншай групы будзе толькі фатаграфіяй. Але, гаворыць Горкі, калі пісьменнік адноле ўзяць ад кожнага з дзвюццаці-пяцідзесяці, з сэтні, скажам, гандляроў, чыноўнікаў, рабочых найбольш характэрныя класавыя рысы, звычкі, густы, жэсты, калі пісьменнік адноле ўзяць ад кожнага і аб'яднаць іх у адным гандляроў, чыноўніку, рабочым, дык гэтым самым ён створыць тып. Пісьменнік павінен вучыцца прыпысваць адзіны найбольш характэрны рыс яе класа, добрыя і дрэнныя, а калі літаратар паставіць сабе за мэту стварыць развоены характар, дык трэба прыпысваць адзіны і тып і другія рысы.

Горкі няспынна падкрэсліваў, што ў нашай краіне, дзе на ўсё старо і адмысловае тое магна наступнае новае, перадавое, старо імікцэна замаксакравацца пад новае, усёй сілай хітраеці і крывадушнасці імкнецца абараніць сваё мяшчынскае «я». Таму Аляксей Максімавіч вучыў, што савецкі пісьменнік, карыстаючыся тыповасцю яго праяўленням партыйнасці, зброй сатыры, павінен стварыць адмысловы тып, вымржаць індывідуалізм, згаім, застраць гэтыя з'явы, каб выказаць да іх агід і нявыясць.

Горкі вучыў, што для стварэння тыпаў пісьменнік павінен карыстацца правам пераўвеччэння. Выступаючы супраць абмякчвання, халоднага апісання з'яў рэчаіснасці, Аляксей Максімавіч указаў на права пераўвеччэння, што «сапраўднае мастацтва мае права пераўвеччэння», што Геркулес, Праметэй, Дон-Кіхоты, Фаусты — не «плады фантазіі», а зусім аказаннае і неабходнае паўвеччэнне рэальных фактаў. Наш рэалізм, жывы гераі, чалавек, які будзе сацыялістычную куль-

туру, многа вышэй, буйней гераюў нашых апошніх і раманавых».

На працягу ўсёго свайго жыцця непаводжы мяшчынства, Горкі веў рашучую барацьбу супраць яго праў у нашай, савецкай рэчаіснасці. Пісьменнік гаварыў, што мяшчынства трэба злаякідць у такім буйным тыпе, як тыпы Фауста і Гамлетаў.

У гутарцы з маладымі пісьменнікамі Горкі вучыў іх: «Калі вы апісваеце якога-небудзь гудыта, рвача, п'яніцу Іванава, дык трэба абгульчыць: бо ён-жа Іванаву не адзін рвач, гультай, п'яніца, а ёсць і іншыя. Дык воўс у аднаго вазміце нос, у другога вуха, у трэцяга ішчэ што-небудзь. Апішыце тып, апішыце так, каб усё рвачы ў гэтым тыпе пазналі слабе. Бо агульнік-ж рысы ў іх ёсць? Ёсць несумнення».

Такім чынам, шляхам сінтэза, адбору мнства асобных рыс, уласцівых людзям той ці іншай групы, пісьменнік тышоў, алучае дробныя з'явы ў адзінае, буйнае, якое і паказа агульнік сэнс сөөпнь дробных фактаў».

Аляксей Максімавіч спыняўся на вялікі значэнні права пераўвеччэння для сацыялістычнага рэалізма. У газеце «Правда» ад 4 сакавіка 1935 г. надрукавана прамова Горкага па пленуме Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР. Адназначна, што ў нашай літаратуры яшчэ не паказаны як належыць савецкі чалавек, Горкі бачыў адну а прычыну гэтага, і тым, што пісьменнікі не карыстаюцца правам пераўвеччэння. Указваючы на намага сучасніка, Горкі пытаўся: «Ці адлюстраваны ён у нашых п'есах, у нашых раманых у той ступені, з той сілай, акой ён заслужыў, акой ён варты? Не адлюстраваны. Чаму? Гэтае пытанне трэба будзе паставіць, і мне адказаць, што гэтае пытанне варта паставіць такім чынам: ці прызнаем мы за мастацтва права пераўвеччэння з'явы сацыяльнае, станоўчы і адмысловы? Справацца па гэтым пытанню трэба было-б.

Ул. АЛОУНІКАУ,
кампазітар, старым выкладчык
кансерваторыі

Аб музычных кадрах

Народ наш любіць і высока цэніць музыку. Партыя і ўрад нястомна жадалі да аб музыцы, напіраюцца яе на шляху рэалізацыі і народнасці. Савецкая музыка мае ўстойлівыя традыцыі, трымае гістарычны фундамент, які заклалі сваёй творчасцю рускія кампазітары-класікі Гайна, Чайкоўскі, Рымскі-Корсакаў, Мусаргскі, Бардавін, сваім высокім выканаўчым майстэрствам — Шаліпін, Собінаў, Нежданова, Абухава, Ант. Рубінштайн, Рахманінаў, Давыдава, сваёй баявой музычна-крытычнай дзейнасцю — Стасаў і Сероў.

Перад намі, савецкімі музыкантамі, нашчадкамі гэтага музычнага багацця, стаіць задача авалодаць вышэйшымі творчасці і музычна-крытычнай думкі мінулага і сучаснага, каб узяць савецкае музычнае мастацтва на новую, вышэйшую ступень.

Для гэтага ў нас ёсць усе ўмовы і магчымасці. Было-б недаравальным, калі-б мы не адалі кваліфікацыі іх для магутага развіцця музычнага мастацтва на ўсіх яго галінах. Савецкае музычнае мастацтва, развіваючыся ў розных нацыянальных формах, становіцца агульнанародным збыткам. Гэта падкрэслена многімі прыкладамі. Аб гэтым гаворыць і той факт, што многія песні народаў Савецкага Саюза, такія, як «Выяйце здарова», грузінская песня «Суйлі», украінская песня «Распрагайце, хлопцы, коні», руская песня «Варат» і многія іншыя спяваюцца ўсім савецкімі людзьмі.

Але развіццё і ўдзельнае мастацтва не магчыма без удзелу нацыянальных кадраў, якія вышлі з народа. За гады савецкай улады на ўсіх савянскіх рэспубліках вырасталі і сталі шырока вядомымі многія кампазітары, спевакі, інструменталісты.

Выраслі новыя кадры і ў нашай рэспубліцы. Пачаў з вядомымі майстрамі музычнага мастацтва старога пакалення надрана правіла свае таленавітае моладзь, якая ўліла свае сілы і энэргію ў справу развіцця беларускай музыкі. Новыя імёны а'віліся на афішэ операга тэатра і філармоніі, новыя галасы загучалі на радыё. Некаторыя маладыя выканаўцы заваявалі прызнанне шырокіх мас. Вялікі надзеі падае студэнцкая моладзь. Гэта вельмі прыемна.

І ўсё-ж не гэта не прызнаць, што агульнае ўзровень падрыхтоўкі і выхавання музычных кадраў у рэспубліцы яшчэ не адпавядае высокім запатрабаванням нашага жыцця. Даводзіцца канстатаваць, што сярод шматлікіх лаўрэатаў міжнародных музычных спаборніцтваў амаль няма беларускіх мастацкіх моладзі. На міжнародных конкурсах, на маладзёжых фестывалях музыканты Савецкай Беларусі амаль не прымаюць удзелу.

Прычына, якая перашкаджае нашым маладым кадрам заняць дастойнае месца ў радах музычнай моладзі Савецкага Саюза, не ў адукацыі талентаў ці ў неадані ім авалодаць вышэйшымі музычным ведамі, а ў самой практыцы падрыхтоўкі музычных кадраў, у значным адрыве сістэмы музычнай адукацыі ў рэспубліцы ад задач сучаснасці. Найбольш ярка гэтыя недахопы відаць на дзейнасці Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі — адзінай вышэйшай музычнай установы рэспублікі.

Кансерваторыя мае кваліфікаваны прафесарска-выкладчыцкі калектыў. Многія члены гэтага калектыва маюць значны вопыт работы і могуць аказаць добры ўплыў на творчы рост моладзі. Аднак намагаючыся прафесарска-выкладчыцкага саюза кансерваторыі ў поўнай меры не накіраваны на падрыхтоўку і выхаванне таленавітых музыкантаў. І гэта пры наяўнасці ярых талентаў, якімі так багата народ, талентаў, якія сталі-б сапраўднымі майстрамі сваёй справы, калі-б былі падрыхтаваны ў сценах кансерваторыі да шырокай творчай і артыстычнай дзейнасці!

Узяць, напрыклад, кампазітарскае аддзяленне. За дзесяць апошніх год (1944—1953) кансерваторыя падрыхтавала толькі двух кампазітараў, і абодва яшчэ не прыняты ў члены Саюза савецкіх кампазітараў БССР.

Зараз Саюз кампазітараў БССР мае патрэбу ў прытоку свежых маладых сіл, якія здольны аживіць яго творчае жыццё. Але гэта пакуль што застаецца і будзе некаторы час заставацца толькі добрым жадааннем.

Нам здаецца, што паміж колькасцю студэнтаў, якія вучацца ў Беларускай кансерваторыі і шырокім размахам самадзейнай творчасці ў БССР існуе аўна несудадна-вядчасце. Як відаць, кіраўніцтва кансерваторыі ў нейкай ступені недаацэньвае самадзейныя кампазітары і не папярэе свае кадры за іх лік.

Студэнты кампазітарскага аддзялення не акружаны належнымі клопатамі і увагай. Дастаткова сказаць, што за апошнія гады з іх ліку адыялася трое т. т. Кавалеўскі, Гапоў і Ахраменка. І гэта нікога з кіраўнікоў кансерваторыі не ўстрывава. Існа, што падобнае раўнадушша да лёсу беларускіх кампазітарскіх кадраў не можа садыейнічаць іх росу.

Не могуць нас задаволіць яшчэ і ўзровень майстэрства і творчая актыўнасць маладых кампазітараў. Так, выпускнікка Э. Тырмайд (клас дацэнта А. Багатырова) не была зацверджана сакратарыятам Саюза савецкіх кампазітараў СССР у якасці члена рэспубліканскага Саюза кампазітараў. Ёй былі ўстаноўлены тэрмін для прадстаўлення новых твораў, якія далі-б падставу для прыняцця ў Саюз. Прайшоў год, але Э. Тырмайд не паказала значных новых твораў, якія сведчылі-б аб яе ідэйна-мастацкім росце.

Не лепш і з падрыхтоўкай маладых музыкантаў, выхаванне якіх праводзіцца ў адрыве ад жыцця. За выключеннем некалькіх артыкулаў Е. Ракавай, галасы музыкантаў-выпускнікоў не чуваць ні ў друку, ні на творчых сходах.

Выкладанне гісторыка-тэарэтычных прадметаў відаецца адарвана ад практыкі. Студэнты-музыказнаўцы ў кансерваторыі атрымліваюць вельмі цымнае ўвядзенне ад крытычнай работы, бяцца яе, як агню. Скончыўшы кансерваторыю, музыказнаўцы аказваюцца непідрыхтаванымі да крытычнай работы. Яны не ў стане даць самастойнае меркаванне па пытаннях творчай і выканаўчай культуры і, фактычна, застаюцца ў баку ад музычнага жыцця рэспублікі.

Не на вялікай вышні знаходзіцца і выканаўчая культура большасці студэнтаў. Мы пакуль чамусьці мірымся з сярэднім і нізкім узроўнем выканання і мала змагаемся за сапраўднае майстэрства. У працэсе падрыхтоўкі навучаных студэнтам не прывіваюцца навіны і густ да канцэртна-выканаўчай дзейнасці і самастойнай творчай работы. У выніку — выпускнікі, за рэдкім выключеннем, не ў стане выступіць з самастойным канцэртам. Зрэдку іх можна пачуць па радыё. Але затое амаль усе яны запэўняюць выкладчыцкі штаты музычнай школы і школы-дэсяцігодкі, музычнага вучылішча і іншых навуковых устаноў. Такім чынам, дзейнасць скрыпачоў, віяланчлістаў, піяністаў і духавікоў абмяжоўваецца толькі выкладчыцкай работай ці ўдзелам у сімфанічным аркестры. Без пераўвядзення можна сказаць, што творчы рост выпускнікоў, здольных да самастойнай выканаўчай работы, заканчваецца атрымманнем дыплама.

Нават выпускнікі-піяністы не заўсёды бываюць падрыхтаваны да канцэртмайстарска-аканпанітарскай работы.

Добрым спосабам далучэння студэнтаў да выканаўчай дзейнасці з'яўляюцца адкрытыя самастойныя канцэрты з шырокай праграмай. Такія канцэрты выпрацоўваюць у студэнтаў пачуццё адказнасці за выступленне, садыейнічаюць фарманна-творчай творчай індывідуальнасці. Аднак самастойныя канцэрты рэдка можна пачуць у кансерваторыі.

У мінулым годзе нас парадаваў першы самастойны канцэрт піяніста І. Паўловіча, у гэтым годзе — канцэрт піяністкі В. Рахленка, а таксама маладой спявачкі В. Фамічэнка (меца-сапрана), якая выканала на добрым мастацкім узроўні надзвычай складаную праграму камернага сольнага спявання (клас дацэнта Г. Патрова). Карысьць ад такіх канцэртаў відавочная. Трэба толькі прыцягнуць да ўдзелу ў іх вялікае кола студэнтаў.

Другім, не менш важным шляхам абуджэння цікавасці студэнтаў да росу іх выканаўчай культуры з'яўляецца асабісты прыклад саміх педагогаў. Між тым, прафесары і выкладчыкі вельмі рэдка выступаюць у канцэртах, а асобнымі—зусім не выступаюць перад студэнтамі.

Безумоўна адарбненне заслужоўвае ініцыятыва струнай кафедры, якая арганізавала канцэрт-паказ савецкай скрыпичнай літаратуры сумесна з сімфанічным аркестрам філармоніі. У канцэрце прынялі ўдзел прафесар А. Бяосмертны, старшы выкладчык М. Гольдштэйн, маладыя выкладчыкі кансерваторыі Б. Афанасьеў і Н. Брадзіцкі. Гэтыя канцэрты а'віліся нібы першымі застаўкамі, якія абяцваюць абуджэнне творчай ініцыятывы. Падобны ініцыятыву не грэх пераняць і другім кафедрам.

Вакалісты ў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі акружаны (хоць і не ўсе) асаблівай увагай і клопатамі. Гэта не вы-

падкова. Падрыхтоўка вакальных кадраў патрабуе выключнай чуласці да людзей, якіх прырода надзяляла прыгожымі, моцнымі галасамі. Тым больш шкада, што ў ліку студэнтаў вакальнай кафедры, у асноўным укамлектаванай дастойнай моладзю, ёсць людзі з вельмі пасрэднымі дэзенымі і нават... зусім безгаласымі. Дзяржыя кансерваторыі і вакальная кафедра чамусьці мірацца з такімі фактамі і не прымаюць мер, каб усе месцы вакальнай кафедры (а гэтага патрабуюць інтарэсы дзяржавы) былі запоўнены таленавітымі студэнтамі з добрымі галасамі.

У рабоце вакальнай кафедры асноўная ўвага павінна аддавацца падрыхтоўцы оперных спевакоў і спявачак. Але гэтая галіна работы ў кансерваторыі самая змалодзёная. Маладыя вакалісты не атрымліваюць поўнага ўвядзення аб спяванні ў оперы, аб акторскім майстэрстве. Прымітывныя рухі і жэсты, агульная склаваснасць, якая адмоўна адбіваецца на спяванні, нягнупунаасць у спяванні з сімфанічным аркестрам, няўменне грэміравацца — усё гэта можа наіраць, калі толькі малады спявак або спявачка трапляюць на оперную сцэну. У гэтым выніку яшчэ слабая работа выкладчыкаў кансерваторыі над оперным майстэрствам.

Падрыхтоўка нашых маладых вакалістаў можа быць каронным чынам палепшана пры ўмове шчыльнага кантакту ў рабоце паміж кансерваторыяй і оперным тэатрам, які ў першую чаргу павінен быць зацвёржаны ў кадрах. Пакуль што такога кантакта няма. Больш таго, паміж кансерваторыяй і тэатрам існуюць непрыязныя адносіны, якія няносяць справе падрыхтоўкі кадраў для операга тэатра непараўнальную шкоду, бо не даюць магчымасці вакалістам кансерваторыі праходзіць сапраўдную практыку ў тэатры.

Дрэна абстаці справа і з прафесійнай падрыхтоўкай дырыжорска-харавой, якія пазбавлены магчымасці прадаваць з хорам. Заняткі па дырыжыванню праводзіцца пад рэжыс, які ніяк не адпавядае гучанню хора. Вялікае здзіўленне, чаму кафедра і дырыжыя не пакапаціліся наладзіць вытворчую практыку будучых харавых дырыжораў у такіх цудоўных рэспубліканскіх калектывах, як Дзяржаўны хор і Народны хор, дзе студэнты многую і добрую маглі-б навучыцца.

Некаторыя члены дырыжорска-харавой кафедры сваёй дзейнасцю ўносяць разлад у справу навучанні. Так, выкладчык М. Шнейдэрман дрэбнымі і сварлівым прыдзіркамі да асобных студэнтаў на экзамене імкнуўся скампраметаваць работу маладога выкладчыка А. Зелянковай. Добра, што партарганізацыя кансерваторыі правільна рагавала на гэты абурочны факт.

Правільнай арганізацыі вучэбнага працэса замінае і ператружанасць некаторых выкладчыкаў рознымі работамі як у кансерваторыі, так і па сумшчэнню ў другіх установах мастацтва.

Пара, нарэшце, стварыць у кансерваторыі належную атмасферу для сапраўднай падрыхтоўкі поўнаценных нацыянальных музычных кадраў.

Выдатны савецкі пісьменнік

Сёння — 70 год з дня нараджэння аднаго са старэйшых савецкіх пісьменнікаў, выдатнага майстра мастацкага слова Фёдора Васільевіча Гладкова.

Пачаўшы сваю літаратурную дзейнасць п'яццадзят год таму назад, Ф. В. Гладков стварыў хваляючыя апавесці і раманы аб жыцці і барацьбе працоўнага народа ў дарэволюцыйны час, уласліў стваральную працу савецкага чалавека, яго барацьбу за свабоду і незалежнасць сваёй Радзімы.

Ф. В. Гладков з маладых гадоў звязваў сваё жыццё з рэволюцыйным рухам. У 1906 годзе ён уступіў у рады большавіцкай партыі. Першы яго твор прызначыў увагу А. М. Горькага, які ў асобе маладога літаратара ўбачыў пісьменніка з вялікай будучыняй.

Роскім таленту Ф. В. Гладкова прыпадае на галы савецкай улады. Вялікай падзеяй для ўсёй савецкай літаратуры з'яўляецца раман «Цэмент», у якім пісьменнік стварыў высокамастакі вобраз камуніста, натхнёнага будаўніка новага жыцця, героя аднаўлення перавагі ў нашай краіне. У гэтым творы з вялікай сілай праявілася адна з выдатных рыс савецкага пісьменніка-рэаліста—яго захапленне духоўным харавым чалавека-стваральнікам.

Амаль да пачатку Вялікай Айчыннай вайны пісьменнік працаваў над другім сваім творам аб пераўтваральнай працы савецкага чалавека — раманам «Энергія».

У гады барацьбы з нямецка-фашысцкімі захопнікамі Ф. В. Гладков аддае свой талент пісьменніка-патрыёта

вялікай усенароднай справе — барацьбе за перамогу над ворагам. У гэты час ён стварае апавесці «Клятва» і «Маті».

Яшчэ да вайны Ф. В. Гладков па парадзе А. М. Горькага распачаў працу над «Аповесцю аб маленстве». Вайна перашкодзіла тады пісьменніку здзейсніць свой замысел—напісаць твор аб убацаным і перажытым у маленстве, аб вялікім і герачым шляху савецкага народа, які прайшоў праз усе выпрабаванні, каб стаць наперадзе чалавечыня. Твор быў закончаны пасля вайны. У 1950 годзе за «Аповесць аб маленстве» Ф. В. Гладков прысуджана Сталінскай прэмія другой ступені. Прадэжжэнне гэтага твора з'явіўся раман «Вольніца», за які пісьменнік у другі раз, у 1951 год, удастоены Сталінскай прэміі першай ступені.

П'яццадзятгоддзе з дня нараджэння і шмідзесяцігоддзе літаратурнай дзейнасці Ф. В. Гладкова сустракае новымі творчымі планами і замысламі. Цяпер ён працуе над трэцім, заключнай кнігай трылогіі — «Мінежныя год».

Літаратурная дзейнасць Ф. В. Гладкова з'яўляецца выдатным узорам шчырага і сумленнага служэння народу і Радзіме сродкамі мастацкага слова. Савецкія чытачы горача вішуюць свайго любімага пісьменніка ў дзень яго слаўнага юбілея і жадаюць яму добрага здароўя і новых творчых поспехаў.

На здымку: Фёдар Васільевіч Гладков у сваім рабочым кабінце.

Фота А. Леса.
(Фотарэліе ТАСС).

Мастак знайшоў тэму

У працэсе работы мастака над творам першапачатковае значэнне мае выбар тэмы.

Іна ўнікае іншы раз зусім печакана, пасля доўгіх пошукаў, рэзульту. Тэма, якая ўзнікае ад непасрэднай сувязі з жыццём, натхненне, падказвае сюжэтную завязку, кампазіцыйную аснову, вобразную сістэму, каларыт будучай карціны.

Найдуца мастака звычайна спрабуюць вытлумачыць слабым веданнем жыцця, няўдумлай працай над вобразам, недастатковай прафесійнай пісьменнасцю. Аднак вельмі часта поспех твора залежыць ад правільна выбранай тэмы.

Што-ж азначае для мастака знайсці сваю тэму?

Гэта значыць перш за ўсё глыбока ведаць жыццё, ва ўсіх яго прапаях і цудоўных фарбах, сур'ёзна вывучыць унутраны свет і творчую працу савецкага чалавека, яго новы быт, культуру, высокі эстэтычны густ. Мастак тады знайде выдатную тэму, калі ён будзе не абняканым назіральнікам, а актыўным удзельнікам жыцця, яго творцам.

За перыяд Вялікай Айчыннай вайны і ў апошні час большасць мастакоў працавала над адлюстраваннем героікі савецкага народа, яго барацьбы за свабоду і незалежнасць Радзімы. Вядома, што кожнага савецкага мастака глыбока хваляе гэтая тэма. І ўсё-ж твораў аб героіцы народа створана яшчэ вельмі мала.

Да ліку велькіх палатнаў, якія ўсвабляюць высокародны патрыятызм савецкіх людзей, належыць карціна «Вядуць палонных немцаў» А. Шыбіева. Удача карціны выніла з таго, што яна напісана «крыўё сэрца», што мастак глыбока перажыў сваю тэму, сэрцам адчуў мужнасць сваіх герояў і здолеў выказаць гэта на палатне.

Паслядоўна авалодаў партызанскай тэматыкай С. Раманаў. Ён пачаў з апрацоўкі альбомных партызанскіх накідаў. У 1945 годзе выканаў першыя тэматычныя лісты: «Маті», «Партызаны ў зямляцкім», «Прыляцце з'явак» і «Партызанская разведка». У 1946 годзе гэтыя работы экспаніраваліся на Усесаюзнай выстаўцы ў Маскве. Мастак тады выканаў і «Чытанне баявота загаду», «Партызаны на прывазе». У 1947 годзе С. Раманаў стварыў серыю замалёвак аб фабрычна-заводскім вучэбстве і з поспехам удзельнічаў на Усесаюзнай выстаўцы.

У 1948 годзе ён зноў працуе над партызанскай тэмай і стварае плакат «Партызанам і партызанкам Беларусі — слава». Плакат да апошняга часу лічыцца лепшым у гэтым жанры.

У канцы мінулага года, як працяг партызанскай тэмы, ім было закончана дзесяць тэматычных работ. Лепшыя з іх: «Герой Савецкага Саюза Канстанцін Заслонаў у дэле станцыі горада Оршы», «Апошні бой Героя Савецкага Саюза Міхала Сільчэнка», «Рыма Гуцько на заданні», «Герой Савецкага Саюза Дзмітрый Гуляеў перад разграмом нямецкага гарнізона ў мастэчку Любань», «Вяртанне в

поспехам на Усесаюзнай выстаўцы ў Маскве.

Удача С. Раманава не з'яўляецца выпадковай. Гэтую поспеху быў пакладзены пачатак яшчэ ў час вайны, калі мастак браўся ў вольную хвіліну за бракет, каб занатаваць усе, што хвалявала яго.

Прагляданчы гэтыя невялікія накіды, здзіўляешся той назіральнасці, з якой схоплены дэталі партызанскіх будняў, іх баявых спраў.

Паслядоўная і няспынная распрацоўка фактычнага матэрыялу, вынашаная і дасканала прадуманая тэма партызанскай вайны паслужылі лепшай глебай, на якой і вырасла серыя ўдалых кампазіцый С. Раманава.

Прымена бачыць, як за апошні гады некаторыя мастакі ўсё больш настойліва шукаюць цікавыя тэмы. А. Волкаў пасля ўдалай карціны «1-е верасня» закончыў новы жанравы твор «Голас дружыны», прысвечаны яго жыццю савецкіх школьнікаў. Жыццё савецкіх дзяцей хваляе В. Жолтаў, якая настойліва шукае жанравыя сюжэты. Выпрабуе свае здольнасці на тэмах калгаснага жыцця Р. Кудравіч. Там, дзе мастак глыбока пранікалі ў жыццё, яны знайшлі дркі, цікавыя тэмы і дасканала ўвасобілі іх у творах.

Па-сапраўднаму авалодаць тэмай можна толькі тады, калі жыццё героіў твора становіцца часткай творчага жыцця мастака. Калі трох гадоў працаваў над карцінай «На конферме» і «На ітгшкарферме» М. Беланіцкі. І ўсё-ж карціны не ўдаліся, бо мастак не вывучыў шырока свой матэрыял. Больш сур'ёзна, удумліва ён паставіўся да пейзажа, і тут яго напаткала ўдача. Жанр пейзажа аказаўся больш блізкім Беланіцкаму, чым жыццёвая кампазіцыя на бытавыя тэмы.

У апошні час Я. Красоўскі прадаваў над карцінай буйнага сюжэтнага плана. Адзінваучы іх, некаторыя таварышы лічыць, што мастак нехапае прафесійнага майстэрства. Аднак прычына наўдач не ў гэтым. Прычына ў тым, што Красоўскі дрэнна ведае жыццё, як асноўную крыніцу для свежата, цікавага вырашэння тэмы. Там-жа, дзе матэрыял яму больш знаём, атрымліваюцца творы больш удамы. Такія з'яўляюцца яго пейзажы і напорторты.

Гомельскаму мастаку А. Шэўчэнка на працягу доўгага часу не ўдалася сюжэтны палатны. Але ў мінулым годзе ён пісьмаў напорторт. Выявілася, што мастак добра адчувае натуру, адольны не апатызавач. Нечакана завяціла-ся палітра, у якой бачны мастак-рэаліст са здаровым свегаадчуваннем. Тут і знайшоў сваю творчую маюру Шэўчэнка.

Ад мастака патрабуюцца не толькі дасканалае майстэрства. Ён павінен авалодаць здольнасцю знаходзіць значныя тэмы і зрабіць іх уласнымі, блізкімі і душнымі і сэрцу. Толькі пры гэтых умовах творцу чакае радасць поўнай удачы.

Творчыя задачы беларускіх кампазітараў

Я. ЦІКОЦКІ,

старшыня Праўлення Саюза савецкіх кампазітараў БССР

Вялікі творчыя задачы стаюць перад беларускімі кампазітарамі па напісанню твораў розных жанраў. І самай першапачатковай задачай з'яўляецца стварэнне новых опер і балетаў.

Кампазітары павінны таксама паклапаціцца аб поўнаценным сучасным рэпертуары для Дзяржаўнага і Народнага хораў, для самадзейных гуртоў і ансамбляў. Сюды-ж адносіцца кантатна-аратарыйны жанр.

Мы ў вялікім даўту перад нашымі харавымі калектывамі. Няма сапраўды поўнаценных па музыцы і тэксту песень аб Маскве і Мінску.

Кампазітары яшчэ не стварылі новых песень і раманаў аб Комуністычнай партыі, аб барацьбе за мір, аб Радзіме, дружбе народаў, савецкім патрыятызме, аб вятных людзях Беларусі. Патрэбны песні розных жанраў: герачыя і гімнічныя, урачыстыя і жартоўныя, гімнічныя і сатырычныя, маладзёжныя, дзіцячыя і калгасныя. Беларускія паэты павінны працягваць сваю работу над новымі тэкстамі для гэтых песень і хораў. Апрача ўсяго гэтага, вельмі патрэбны таксама дасканалае апрацоўкі беларускіх народных песень, асабліва сучасных. Гэты жанр чамусьці за апошні час амаль забыты нашымі кампазітарамі.

За пасляваенныя гады ў савецкай музыцы значна развіўся кантатна-аратарыйны жанр. На жаль, у Беларусі, над кантатамі і араторыямі прадуццо зусім недастаткова. У гэтым папулярным жанры апрача А. Багатырова спрабавалі свае сілы Д. Камінскі і П. Падкавыраў. Пару Багатырова належыць лічыць твораў гэтага жанра: «Смак пра мядзведзіц», які нагадвае па тэму араторыі, кантаты «Партызаны», «Ленінградцы», «Беларусы» (напісаная яшчэ ў 1942—47 гг.) і «Бянтата аб Сталіне», якая створана ў гэтым годзе на вядом тэкст Якуба Коласа.

Кампазітар Ул. Алоўнікаў распрацаваў цікавы план кантаты «На шляху да камунізма». Але работа над кантатай за-

трымаіваецца з-за таго, што не напісаў тэкста А. Астроўка.

Ул. Алоўнікаў паспяхова працуе ў галіне песеннага жанра (хоры, дуэты, раманы, песні), і ў гэтым годзе паказаў удалы аркестровы праграмы твора «Партызанская быль». Вельмі важна, каб Алоўнікаў працаваў над кантатай, бо гэта дазволіць яму ўшчыльна падыйсці да сімфанічнага жанра музыкі — оперы.

Беларускія кампазітары могуць падрыхтаваць харавы рэпертуар, і гэта падкрэслена такімі многаласымі хоры а каліла вялікай эмацыянальнай сілы, як «Партызанскія аэкопы» Р. Пузета (тэкст М. Танка) і «На Палесці гоман, гоман...» Ул. Алоўнікава (словы П. Броўкі), якія вызначаюцца глыбокім вакальным майстэрствам, а таксама некаторыя харавыя апрацоўкі М. Алашава, А. Багатырова і П. Падкавырава.

Нашым кампазітарам трэба аддаць увагу герачай баладзе на беларускія тэмы для нізкага галасу з аркестрам і віртуознаму твору тыпу вакаліза (накітава канцэрта для галасу з аркестрам Р. Гаірова) для каларатурнага сапрана з аркестрам.

Беларуская інструментальная музыка за апошні час узбагачалася некалькімі ўдалымі творамі разнастайных жанраў. Апрача сімфанічнай паэмы Ул. Алоўнікава «Партызанская быль», наўдана закончаны фартэп'янае трыё П. Падкавырава і 2-гі канцэрт для фартэп'яна з аркестрам Д. Камінскага.

Трыё для скрыпкі, віяланчлі і фартэп'яна П. Падкавырава вызначаецца глыбокім раскрыццём музычных вобразаў, вялікай пемпнай і ўсхваляванасцю музычнай мовы, шырокай напеўнасцю і меладзічным багаццем.

2-гі канцэрт для ф

Сесія Сусветнага Савета Міру

16 чэрвеня ў Будапешце адкрылася сесія Сусветнага Савета Міру.

З уступнай прамовай на сесіі выступіў член Бюро Сусветнага Савета Міру Эмануэль д'Асцье дэ ла Віжары.

Даўшы аналіз сучаснаму міжнароднаму становішчу, прамовца сказаў, што трэба знайсці новыя спосады, каб далучыць да барацьбы за мір усіх людзей, усе трыны, якія зразумелі неабходнасць і магчымасць перагавораў.

Затым з прамовай, прысвечанай штытанам аб перамір'і ў Карэі і мірнаму вырашэнню далёкаўсходняй праблемы, выступіў член Сусветнага Савета Міру Го Мо-жо.

Любымі існуючымі шляхамі міжнароднага разнагалосці, таварыш Го Мо-жо, могуць і павінны быць вырашаны шляхам мірных перагавораў і ўзаемнай кансультацыі. Гэта простая ідэя ўжо атрымала адобранне мільёнаў мужчын і жанчын ва ўсім свеце.

Толькі шляхам перагавораў паміж вількімі дзяржавамі, якія маюць на уме вырашэнне кожны раз адной з нявырашаных праблем, можна будзе практычна прыйсці да наступовага аслаблення міжнароднага напружання і ліквідаваць напружаны вайны.

Слова атрымлівае старшыня Канадскага кангрэса абароны міру член Сусветнага Савета Міру д-р Джэймс Эндрыкот.

Спыніўшыся на задах руху прыхільнікаў міру ў Канадзе, Эндрыкот заявіў, што гэты рух імкнецца перш за ўсё да таго, каб пачаць вількіх дэмакратычных перагавораў аб заключэнні мірнага дагавора з Германіяй.

У заключэнне Боўчак падаў прапановы чхаславацкага руху прыхільнікаў міру. Гэты прапановы ўключаюць наступныя пункты: 1) Поўнае захаванне прыпынаў Паўднёвага пагаднення на ўсёй германскай тэрыторыі.

Член партыі Індыйскіх нацыянальных кангрэса Чатур Нарайн Малаві заклікаў барацьбу за мір ва ўсіх краінах свету прыкладзі новыя намаганні да таго, каб ішчэ вышэй узняць энтузіязм народаў Азіі і Афрыкі ў сувязі з правядзеннем перагавораў у карысць перагавораў.

Ілья Эрэнбург у сваім выступленні падкрэслівае спыніўшыся на поспехах удзельнікаў руху прыхільнікаў міру. Далей ён заявіў, што сілы вайны далёка не адчуваюць сябе пераможанымі. Пагадненне ў Карэі для іх толькі першая буйная наўдача.

Іны не губляюць надзеі адтрымаць дзе-небудзь у ішнім месяцы. Было-б наўчыным разлічваць, што гэтымі сіламі, якія трымалі чалавецтва многа год падраў у стане пастаяннай трывогі, лёгка адмовіцца ад сваіх мэт; аднымі кіруе бязмерная хцівасць, другімі — маніякальны жах, трацімі — прага ланавання, а ўсё гэта — цяжка вылічныя парокі.

Небяспэка вайны, сказаў далей прамовца, будзе канчаткова ліквідавана з поўным пагадненнем вількіх дзяржаў. Наша мэта — Пакт Міру.

У заключэнне сваёй прамовы Ілья Эрэнбург заявіў: Сябры, першы этап пройдзены. Мы не спынімся. З ішчэ большай энергіяй мы будзем змагацца за мір, каб кожны з нас, не чырванеечы, змог глядзець на дзецей, будзь гэта ў Будапешце або ў Лондане, у Маскве або ў Нью-Йорку.

Польскі дэлегат віцэ-маршал Польскага сейма Станіслаў Кульчыньскі падкрэсліў важнасць вырашэння германскай праблемы асабліва цяпер, калі ў Заходняй Германіі зноў абвешчваюцца рэваншысцкія лозунгі, калі падпрыняты спробы аднавіць вермахт.

Член Бюро Сусветнага Савета Міру Ізабела Блюм (Бельгія) сказала, што поспехі барацьбы за мір, за ўзаемразуменне, а таксама рад дыпламатычных ацёў зрабілі ясна гэтага года часам надзей для ўсяго чалавецтва.

Відны кіраўнік руху за мір у Індыі, член індыйскага парламента, доктар Сінг Сокхэй сказаў: Ад імя індыйскай дэлегацыі я жадаю ўнесці прапанову, якая, несумненна, адпавядае жаданням усіх удзельнікаў гэтай сесіі. Няхай ад нашата паседжання будзе зыходзіць заклік: перагаворы, перагаворы, перагаворы па ўсіх пытаннях, якія выклікаюць сёння непаразуменні!

Выступіўшы затым д'Асцье дэ ла Віжары і віцэ-старшыня Сусветнага Савета Міру Гаўрыэль Д'Арбусье (Чорная Афрыка) заявілі, што яны падтрымліваюць ідэю перагавораў, якія маюць мэтай пасабленне міжнароднага напружання.

17, 18, 19 чэрвеня сесія прадаўжала работу. Выступіўшыя прадстаўнікі многіх краін выказвалі волю сваіх народаў да захавання справы міру, супраць падрыхтоўкі новай вайны.

Член Сусветнага Савета Міру Ванда Васілеўская прысвечыла сваю прамову праблемам культурных і навуковых сувязей паміж народамі.

Сярод выступаўшых былі: старшыня Японскага камітэта абароны міру прафесар Ікуо Ояма, член Сусветнага Савета Міру Эжэні Катон, віднейшы вучоны, індыйскі прафесар Сябен Бос, прадстаўнік В'етнама Нгуен Бяоан Туа, польскі пісьменнік, старшыня Усепольскага камітэта прыхільнікаў міру Яраслаў Івашкевіч, генеральны сакратар Сусветнай федэрацыі дэмакратычнай моладзі Жак Дэн, член Сусветнага Савета Міру Іганэс Бехер, генеральны сакратар Сусветнага Савета Міру Жан Лафіт і другія.

У Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі

Студэнткі кансерваторыі паспяхова здаюць экзамены. У гэтыя дні правяраюцца іх веды, атрыманыя за гады вучобы.

Вечар фартэп'яаннай музыкі

Нядаўна ў зале кансерваторыі адбыўся вечар фартэп'яаннай музыкі ў выкананні студэнткі П. Ратнер і А. Багданавай (клас фартэп'яна прафесара М. Бергера).

Кожная з маладых выканаўцаў адолела вышэйшы свай творчае аблічча. Для ігры П. Ратнер характэрна музычнасць, тонкая нюансіроўка. П'яністка выканала вараўніцы Глазунова, дзевяць прэлюдаў Скрабіна і прэлюд Рахманінава. Маладой выканаўцай бліжэй за ўсё аказаліся прэлюды Скрабіна. Яна вельмі ўдала, мастацкі поўнацэнна раскрыла задуму гэтых твораў, паказала ўсё багацце вобразаў.

Добрае ўражанне пакідае і выкананне п'яністкы вараўніцы Глазунова. Але ў ігры П. Ратнер не адчувалася ўнутранай дынамікі, занадта ўсё было рытмізавана, мала падкрэслены гукавыя культурныя.

У выкананні П. Ратнер прэлюды Рахманінава нехпіла ўдзому. Неабходна адзначыць і яе тэхнічную неахайнасць у адносінах аўтарскага зместа прэлюды.

Гукавое поўнакроўе, імклівае — характэрна для ігры А. Багданавай. Ёй бліжэй творы буйнага плана з сапраўднай драматычнай усхваляванасцю. Менш удаюцца п'яністцы вобразах фартэп'яаннай мініятур (напрыклад, Багатырова). У яе ігры заўсёды адчуваецца разумны выканаўчы план, але часам нехпае неабходнай вытрымкі, каб яго аддзейніць. П'яністка захваліла эмацыянальнымі эпізодамі твора і парушае яго канструктыўную цэльнасць.

Добрае ўражанне пакінула маладая выканаўца ў інтэрпрэтацыі рапсоды Брамса і прэлюды Баха ў аранжыроўцы Кабалеўскага; але складаная фуга тых-жа аўтара п'яністцы не ўдалася, бо яна недастаткова ўважліва аднеслася да голасавядзення. Выкананнем Пахавальнага шэсця Ліста А. Багданава раскрыла драматызм гэтага твора.

Цікавы вечар фартэп'яаннай музыкі ў кансерваторыі паказаў не толькі таленавітых маладых выканаўцаў П. Ратнер і А. Багданава, але і карысную работу, якую праводзіць з імі прафесар.

З чыткай сваіх твораў і твораў беларускіх пісьменнікаў у перакладах на украінскую мову выступілі украінскія пісьменнікі Ул. Сасюра, Л. Перамайскі, М. Натвібят, Т. Масьніка, А. Юшчанка, П. Усенка, А. Навіцкі, М. Шарамет, В. Швец, А. Кацнельсон, І. Ганчарэнка.

Прысутныя ацэлі сустрэлі выступленне беларускіх артыстаў — Р. Млодзкі, Н. Ворзулева, Т. Ніжнікавай і п'яністкі Я. Марозавай.

Украінская «Літаратурная газета» паўтары старонкі прысвечыла беларускай савецкай літаратуры. У нумары змешчаны выступленні Якуба Коласа, Кандрата Крыўны, Янкі Брыля, верш Платона Варанька «Прывітанне беларусам», вершы П. Броўкі, М. Танка, П. Панчанкі, К. Кірэнькі, М. Лужаніна, А. Вялюгіна, апаўданне А. Кулякоўскага і ішныя матэрыялы.

З чыткай сваіх твораў і твораў беларускіх пісьменнікаў у перакладах на украінскую мову выступілі украінскія пісьменнікі Ул. Сасюра, Л. Перамайскі, М. Натвібят, Т. Масьніка, А. Юшчанка, П. Усенка, А. Навіцкі, М. Шарамет, В. Швец, А. Кацнельсон, І. Ганчарэнка.

Прысутныя ацэлі сустрэлі выступленне беларускіх артыстаў — Р. Млодзкі, Н. Ворзулева, Т. Ніжнікавай і п'яністкі Я. Марозавай.

Украінская «Літаратурная газета» паўтары старонкі прысвечыла беларускай савецкай літаратуры. У нумары змешчаны выступленні Якуба Коласа, Кандрата Крыўны, Янкі Брыля, верш Платона Варанька «Прывітанне беларусам», вершы П. Броўкі, М. Танка, П. Панчанкі, К. Кірэнькі, М. Лужаніна, А. Вялюгіна, апаўданне А. Кулякоўскага і ішныя матэрыялы.

Прысутныя ацэлі сустрэлі выступленне беларускіх артыстаў — Р. Млодзкі, Н. Ворзулева, Т. Ніжнікавай і п'яністкі Я. Марозавай.

Н. А. Рымскі-Корсакаў

Да 45-годдзя з дня смерці

Пачатак творчай дзейнасці выдатнага рускага кампазітара Н. А. Рымскага-Корсакава шчыльна звязаны з «смагутнай кучкай», творчым прыпынцам якой была барацьба за жыццёвасць, праўдывасць у адлюстраванні народнага жыцця, шырокае скарыстанне ў творах народнай песні, народных сюжэтаў. Гэтым прыпынцам кіраваўся ў сваёй творчасці і перадавы мастак свайго часу, вялікі рускі музыкант Рымскі-Корсакаў.

Нікалай Андрэевіч Рымскі-Корсакаў нарадзіўся ў 1844 годзе ў невялікім гарадку Ціхіне.

З маленства Рымскі-Корсакаў добра ведаў і любіў народную творчасць. Відомыя два зборнікі народных песень, складзеныя Рымскім-Корсакавым — «40 народных песень, сабраных Т. І. Філіпавым і гарманізаваных Н. А. Рымскім-Корсакавым» і «100 рускіх народных песень».

Любоў да народнага мастацтва, выкарыстанне ў творчасці рускай народнай песні — гэтай невячэрняй крыніцы рускай музыкі — вызначылі ўсёе творчы шлях кампазітара. Рымскі-Корсакаў пісаў: «Я прыслухоўваўся к голасам народнай творчасці і прыроды і браў напетэ і падказанае імі ў аснову сваёй творчасці».

Аднак музыка не адразу ўвайшла ў жыццё Рымскага-Корсакава. Па сямейных традыцыях яго аддзі вучыцца ў Пецярбургскіх марскіх корпусе. Ад гадаў, праведзеных у плаванні пасля заканчэння вучобы ў марскім корпусе (1862—1865), ён захававу добрыя ўспаміны. Перш за ўсё, гэта былі непарэдыны ўражанні ад цудоўнай трапічнай прыроды, уражанні ад мора, якое захпіла Рымскага-Корсакава на ўсё жыццё. Наўрад ці знойдзецца ў сусветнай музычнай літаратуры такіх цудоўных карцінаў мора, якія стварыў кампазітар у «Шхераздадзе», у «Садко» і другіх сваіх творах. У час падарожжа ён сутыкаўся з грубымі бакамі быту ў флоте, многа ўбачыў і зразумеву. Варнуўся Рымскі-Корсакаў у Расію са сталымі поглядамі на жыццё, з поглядамі перадавота дзедка свайго эпохі.

Рымскі-Корсакаў збліжаецца з балайраўскім гуртком і пачынае творчую дзейнасць. 1865 год — год выканання першай сімфоніі — Рымскі-Корсакаў ішчы датай пачатку сваёй кампазітарскай дзейнасці, у выніку якой з'явіліся 15 опер, рад буйных сімфонічных твораў, рамансаў, інструментальных п'ес.

Побач з Глінкай, Мусаргскім, Барадзіным, Чайкоўскім Рымскі-Корсакаў з'яўляецца стваральнікам рускага праграма-

га сімфаніама. Аб гэтым сведчаць такія цудоўныя сімфанічныя творы, як «Садко», «Шхераздадзе».

У опернай творчасці кампазітара — дзве асноўныя лініі развіцця, два кірункі. Адна з іх — гэта оперы наіпрэчней-гістарычнага зместу, з глыбокім драматызмам і псіхалогізмам («Ісканіцанка», «Вера Шылага», «Царская нявеста» і др.). Мова гэтых опер ярка нацыянальная. Праўдыва, рэалістычныя фарбамі малюе кампазітар эпоху, вобразы і абстаноўку.

Другі кірунак — оперы, у аснову якіх пакладзена народная фантастыка, казка. Руская казка захпіла Рымскага-Корсакава на працягу ўсёго жыцця. Інамоцна ўвайшла ў яго оперную і сімфанічную творчасць. Казачныя, фантастычныя элементы натуральна пераплітаюцца ў операх «Снягурочка», «Майская ноч», «Ноч перад калядамі», «Садко» і ішных з рэалістычнымі сценамі народнага быту і рускай прыроды. І творчасцю і грамадскай дзейнасцю кампазітар быў звязаны з перадавым грамадскім рухам свайго часу.

Чалавек дэмакратычных поглядаў, які ненавідзеў насліде і прыгнёт, Рымскі-Корсакаў разумеву, што ворагам свабоды і культуры ў Расіі з'яўляецца самадзяржаўе. Злонай і бізліснай сатырай на самадзяржаўе, усвободнае ў вобразах перадавага, з'яўляецца і апошняя опера кампазітара — «Залаты пенькі».

Пасля падзей 9 студзеня 1905 года ў Пецярбургу пачаліся студэнцкія хваляванні. З'яўляючыся прафесарам Пецярбургскай кансерваторыі, Рымскі-Корсакаў стаў на абарону праваў студэнтаў.

Рымскі-Корсакаў быў выдатным педагогам, які выхававу плеяду такіх вядомых кампазітараў, як Глазунов, Лядаў, Іпаліт-Іванавіч, Аранскі, Мяскоўскі, Пракоф'еў, Залатары і ішны.

Рымскі-Корсакаў быў ярым працэўнікам антынародных упадзіцкіх тэндэцыяў, што праваліліся ў 80—90-х гадах у музычнай культуры Захаду.

Выступваючы супраць дэкадэнцтва, супраць уплыву «мадарнісцкага» буржуазна-наставага мастацтва, Рымскі-Корсакаў абараняў народнае, нацыянальнае мастацтва. «Сапраўдны прагрэс музыкі жыве ў нас на Русі», — гаварыў кампазітар. Іто ўласная творчасць — бліскучае пацверджанне гэтых слоў.

Памер Рымскі-Корсакаў 21 чэрвеня 1908 год, пакінуўшы пасля сябе багату музыкальную спадчыну.

Е. РАКАВА.

3 хронікі культурнага жыцця

ВЫСТУПЛЕННЕ НАРОДНАГА ХОРА У ЛІТВЕ

Нядаўна Беларускай дзяржаўнай Народны хор (мастакі кіраўнік Г. Цітовіч) выступіў з канцэртамі беларускай песні і танца ў Вільнюсе, Каўнасе, Шаўлі, Укмергу і ішных гарадах і сёлах Літвы. Гэта быў першы выезд маладога творчага калектыва за межы сваёй рэспублікі. Канцэрты праходзілі з вялікім поспехам, адчувалася любоў брацкага літоўскага народа да ішнай народнай творчасці, да нацыянальнай культуры беларускага народа.

З вялікай цікавасцю былі праслуханы беларускія, рускія і украінскія народныя песні, песні савецкіх кампазітараў.

Асаблівы поспех мелі беларускія народныя танцы «Орачка», «Ляткаўская кадрыль», рускі танец «Смаленскі гусачок» і ішныя.

М. ЕРМАШКЕВІЧ, артыст Народнага хора.

АГЛЯД МАСТАЦКАЙ САМАДЗЕЙНАСЦІ

На агляд мастацкай самадзейнасці ў Лунінец з'ехаліся калектывы з усёго раёна. За апошнія два гады гурткі выраслі больш чым у два разы.

Павагай у гледача карыстаецца самадзейны калектыв райнага Дома культуры (кіраўнік т. Гаўскі), які на аглядзе атрымаў першую прэмію. У выкананні хора прысутны праслухалі «Песню аб Сталіне», «Мы — беларусы», «Любы зоры залатыя», «Ты ішны. Салоты т. т. Матус і Кур'яныя прапелвалі рад песень.

Разнастайны рэпертуар паказаву калектыву леспрамгаса станцыі Люшча. Апрача хора выступіў танцавальны гурток (кіраўнік т. Некрасава), які выканаў беларускія народныя танцы «Лівоніху», «Бульбу», «Крыжачок».

У аглядзе мастацкай самадзейнасці прынялі ўдзел калектывы амаль усіх сельсаведаў раёна. Лепшым гуртком і асобным выканаўцам былі ўручаны грашовыя прэміі і каштоўныя падарункі.

Уж. ДЗІКЕВІЧ.

СВЯТА ПЕСНІ І ТАНЦА

У Магілёве адбылося свята песні і танца.

Зводны хор у складзе 3.000 чалавек у суправаджэнні духовага аркестра выканаў «Гімн Савецкага Саюза», «Партыя — наш рулявы», «Песню аб Радзіме», «Беларусы-Радзіма» і другія песні савецкіх кампазітараў.

Свята закончылася масавымі гульнямі і танцамі.

Магілёў. (Наш кар.).

ПРАПАГАНДА КНІГІ

Жыткавіцкая раённая бібліятэка сістэматычна арганізуе канферэнцыйны чытачоў, літаратурна-мастакі вечары, бібліяграфічныя агляды, лекцыі і даклады.

У мінулым годзе адбылося 7 канферэнцый чытачоў і 13 літаратурна-мастакі вечароў.

Вяліка ўвага аддаецца прапагандзе кнігі. Актыўна прайшоў абмеркаванне твора «Да новага берага» В. Ланіса, «Вадзіцель» А. Рыбакова, «Аповесць аб Зой і Шуры» Л. Касмадзеўскай.

Е. АЛЬБЕРСОН.

ВЫСТАўКА НАРОДНАЙ ТВОРАСЦІ

У Астрыно (Васілішкаўскі раён) нядаўна адкрылася раённая выстаўка народнай творчасці. Калгаснікі, рабочыя, служачыя, хатнія гаспадыні прадставілі на выстаўку звыш 130 экспанатаў ткацтва, шыўкі, вязання, керамікі, малювання, ікрустачы і ішны.

Асабліваю ўвагу прыцягнулі шыўкі крыжачком беларускага арнаменту, зрэбленыя калгасніцамі Гардзейскай, Анікевай, Будар, хатнімі гаспадынямі Буланай, Дашка, Сявіцкай і другімі. Карыстаўшыся поспехам выканання глядаю «Голуб міру» і «Пюнерка з голубам міру» Калужынай і Хмянок. Рабочы райпрамыслова-тэксільнага прадстаўі цікавыя керамічныя работы.

Журы адбрала 18 лепшых работ на абласную выстаўку народнай творчасці.

Выстаўку наведала каля 2.000 чалавек.

А. ГАЛАУНЭУ.

Гродзенская вобласць

ДА ўВАГІ ПАПІСЧЫКАў — НА ГАЗЕТУ

«ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

тэрмін падпіскі якіх канчаецца 1 ліпеня.

Напамінаем, што для бесперабойнага атрымання газеты неабходна аформіць ПАПІСКУ НА ДРУГОЕ ПАўГОДДЗЕ

УМОВЫ ПАПІСКІ:

на 3 месяцы — 6 руб. 60 кап.
на 6 месяцаў — 13 руб. 20 кап.

Падпіска прымаецца ва ўсіх аддзяленнях «Саюздруку», аддзяленнях і агенцтвах сувязі, паштаўніцкіх, а таксама ўпаўнаважанымі на падпіскі ў калгасах, саўгасах, МТС і ўстановах

Паэтычны спектакль

(«Лясная песня» Лесі Украінкі ў тэатры імя М. Занькавецкай).

ценка з праікнёнай паэтычнасцю і жыццёвай праўдывасцю намалявала вобраз лясной русалкі з чыстым сэрцам, з крышталёва чыстымі пачуццямі да юнака Лукаша (артыст Ш. Галота), які не прыкметна для ішчэ запаліў полым каханнем ў яе сэрцы сваёй песняй, сваімі яшчэ некананутымі пачуццямі. Німа межаў поўнаму шчасцю юнакоў, якія сустрэліся на ўлонні дзівовай прыроды, у месцы дзікім, таёмным, але не змрочным — поўным задуmlавай прыгажосці. Так-бы і працякала жыццё ў гарманічным адзінстве чалавека і прыроды. Але паэтка не магла не бачыць, што светлая жаданні і імкненні людзей прыходзіць у сутыкненне з жорсткай рэалісцю эксплуатаатарскага ладу. Верная жыццёвая праўдыва, яна з болам у сэрцы вядзе сваю любіміцу Маўку і Лукаша па шляху цяжкіх выпрабаванняў.

Хціва, прагна і зносна маці Лукаша (артыстка А. Кушніранка) груба разбу-

рае ішчэе закаханых. Яна сітай жоніцэвай праўдывасцю намалявала вобраз Лукаша на ўдае Кіліне (артыстка В. Паліскава).

Маці Лукаша і Кіліне не ўдасціны ідэал прыгожага. Інтэрэсы іх вузкія. Іны ўтвараў у ішчэ дробнаўласніцкага быту і вядуць жыццёвымі вобразамі жыцця. Іны трысціны, хцівы. Іх абс — поўнаць, а не лётаць, падобна крылатай Маўцы, якая смела рашыла ўзляць у Лукаша яго душу — песню, а сэрца зачаравала. Маці і Кіліне не здоўжны ўзняцца да высокіх ідэалаў. Гэта добра падкрэсліваюць выканаўцы ролей.

Простага Лукаша маці атруціла сваёй грубасцю і агіаізмам. У Лукаша не выраслі нічэ крылы свабоды, і ён бясцельна ўзняўся і лётэ свабодна, як Маўка. Така Лукаш у другой дзеі спектакля. Ад гэтага яшчэ ярчэй вобраз Маўкі. Трагічна ён становіцца ўмацаюцца грубасцю Лукаша, які словамі, запам'ячанымі ў лексікоме маці, раніць сэрца Маўкі. Ён ад-

маўляецца сядзець каля яе, «як ліс у пастцы». Уражанна Маўка змгала толькі адказаць, што пастак яна не ставіла на яго, што Лукаш прышоў да яе свабодна. Лукаш аказаўся рабом жыццёвай несправдывасці. Каханне-жэ можа быць толькі свабодным, як свабоднае і само шчасце.

Соцыяльны ўмовы перанакідаюць ішчэе людзей. Іх неабходна замяніць другімі. Такі вывад падказвае спектакль.

Веру ў свабоду, у шчасце людзей не затупіць нікому, — сьпяваюча аўтар п'есы, — бо такая прырода чалавека. І гэтая думка добра падкрэслена ў пастаноўцы. Маўка не паддалася ўтаварам Перадзвіжкі (артыст С. Чорнік), які малое л'ягуціны свет шчасця. Даранна яго нап'яшчывы тыралі. Незвычайна Маўка любіць жыццё рэальнае. Перажываючы глыбокую драму, яна чыстая і наўная, не разуме, адкуль нававілася гора на яе беднае закаханае сэрца. Трагічна абс Маўкі проста і зразумела раскрыла артыстка. Доўга супрацьляецца яе гераіня ўдарам лёсу. Але, згубіўшы надзею на ішчэе з Лукашом, яна пакідае дзікае жыццё і аддаецца ў абдымкі «таго, што ў скале сядзець», гэта значыць — магіле.

Аднак і магіла бясцельна пахаваць пачуцці каханна, вечныя, як і сама прырода. Маўка зноў з'яўляецца ля хаты Лукаша.

І Лукаш пачуў прызыўны голас Маўкі — сыграць тую песню, што разбудзіла яе і прынесла ёй столькі ішчэсця і пакут.

Зно